

УДК 342.9

DOI https://doi.org/10.32782/galician_studies/law-2024-5-12**Кошинець Маріанна Ігорівна**

кандидат економічних наук,

професор кафедри оперативно-розшукової діяльності

та національної безпеки

Національної академії внутрішніх справ

ORCID ID: 0000-0001-9301-0432

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗДІЙСНЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

Актуальність статті полягає в тому, що якісне та ефективне здійснення фінансового контролю за діяльністю сектору безпеки і оборони фактично неможливе без належно побудованого правового механізму здійснення відповідної діяльності. Останній, як вбачається, являє собою нормативно врегульовану систему взаємопов'язаних і взаємодіючих елементів, функціонування яких спрямоване на забезпечення законності, цільового характеру, ефективності та результативності розподілу і використання фінансових та матеріальних ресурсів суб'єктами сектору безпеки і оборони. Таке розуміння досліджуваної категорії водночас не вичерпує її змісту, оскільки функціонування відповідного правового механізму безпосередньо пов'язане зі специфічною сферою суспільних відносин. Особливий характер завдань, що виконуються суб'єктами сектору безпеки і оборони, специфіка їх правового статусу та ресурсного забезпечення, а також особливі умови здійснення контрольної діяльності закономірно позначаються на змісті, структурі та порядку функціонування такого механізму. У статті, спираючись на аналіз наукових поглядів вчених та норм чинного законодавства, аргументовано, що правовий механізм здійснення фінансового контролю за діяльністю сектору безпеки і оборони є складною функціональною структурою, робота якої забезпечує трансформацію нормативних приписів у сфері фінансового контролю у фактичну, перевірочну діяльність уповноважених суб'єктів. Виокремлено та охарактеризовано особливості правового механізму здійснення фінансового контролю за діяльністю сектору безпеки і оборони. Зроблено висновок, що правовий механізм здійснення фінансового контролю за діяльністю сектору безпеки і оборони є складною функціональною структурою, робота якої забезпечує трансформацію нормативних приписів у сфері фінансового контролю у фактичну, перевірочну діяльність уповноважених суб'єктів. Головними особливостями відповідного механізму визначено наступне: по-перше, він безпосередньо інтегрований у державну політику у сфері національної безпеки і оборони та виступає одним із засобів забезпечення її належної реалізації; по-друге, фінансовому контролю притаманний процедурний характер, оскільки його здійснення відбувається через нормативно визначену послідовність юридично значущих дій, операцій і заходів; по-третє, правовому механізму фінансового контролю притаманна плановість, що проявляється у включенні відповідної діяльності до системи довгострокового, середньострокового та короткострокового планування розвитку сектору безпеки і оборони, а також управління його ресурсами; по-четверте, реалізація фінансового контролю ґрунтується на специфічному поєднанні принципів прозорості та режиму обмеженого доступу до окремих відомостей, що зумовлено існуванням таємних бюджетних видатків; по-п'яте, механізму властива особлива внутрішня структура, яка охоплює правові, організаційні, інституційні та інші взаємопов'язані елементи.

Ключові слова: механізм, правовий механізм, контроль, фінансовий контроль, сектор безпеки і оборони.

Koshchynets M. I. Specifics of the legal mechanism for financial control over the security and defense sector

The relevance of the article lies in the fact that high-quality and effective implementation of financial control over the activities of the security and defense sector is actually impossible without a properly constructed legal mechanism for implementing the relevant activity. The latter, as it is seen, is a normatively regulated system of interconnected and interacting elements, the functioning of which is aimed at ensuring the legality, targeted nature, efficiency and effectiveness of the distribution and use of financial and material resources by the entities of the security and defense sector. Such an understanding of the category under study does not exhaust its content, since the functioning of the relevant legal mechanism is directly related to a specific sphere of public relations. The special nature of the tasks performed by the entities of the security and defense sector; the specifics of their legal status and resource provision, as well as the special conditions for implementing control activities naturally affect the content, structure and procedure for the functioning of such a mechanism. Based on an analysis of scholarly views and current legislation, the article argues that the legal mechanism for financial control over the security and defense sector is a complex functional structure; its operation ensures the transformation of regulatory provisions regarding financial control into the actual verification activities of authorized entities. The specific features of this legal mechanism are identified and characterized. It is concluded that the legal mechanism for exercising financial control over the activities of the security and defense sector is a complex

functional structure, the work of which ensures the transformation of regulatory requirements in the field of financial control into actual, verification activities of authorized entities. The main features of the relevant mechanism are the following: firstly, it is directly integrated into the state policy in the field of national security and defense and acts as one of the means of ensuring its proper implementation; secondly, financial control is inherently procedural in nature, since its implementation occurs through a normatively defined sequence of legally significant actions, operations and measures; thirdly, the legal mechanism of financial control is inherently planned, which is manifested in the inclusion of relevant activities in the system of long-term, medium-term and short-term planning for the development of the security and defense sector; as well as the management of its resources; Fourth, the implementation of financial control is based on a specific combination of the principles of transparency and a regime of limited access to certain information, which is due to the existence of secret budget expenditures; Fifth, the mechanism is characterized by a special internal structure that encompasses legal, organizational, institutional and other interrelated elements.

Key words: *mechanism, legal mechanism, control, financial control, security and defense sector.*

Актуальність теми. Якісне та ефективне здійснення фінансового контролю за діяльністю сектору безпеки і оборони фактично неможливе без належно побудованого правового механізму здійснення відповідної діяльності. Останній, як вбачається, являє собою нормативно врегульовану систему взаємопов'язаних і взаємодіючих елементів, функціонування яких спрямоване на забезпечення законності, цільового характеру, ефективності та результативності розподілу і використання фінансових та матеріальних ресурсів суб'єктами сектору безпеки і оборони. Таке розуміння досліджуваної категорії водночас не вичерпує її змісту, оскільки функціонування відповідного правового механізму безпосередньо пов'язане зі специфічною сферою суспільних відносин. Особливий характер завдань, що виконуються суб'єктами сектору безпеки і оборони, специфіка їх правового статусу та ресурсного забезпечення, а також особливі умови здійснення контрольної діяльності закономірно позначаються на змісті, структурі та порядку функціонування такого механізму. Відповідно, для більш повного розкриття його правової природи недостатньо обмежитися формулюванням загального визначення. Необхідним є також з'ясування властивих йому характерних рис, аналіз яких дасть змогу конкретизувати зміст правового механізму здійснення фінансового контролю за діяльністю сектору безпеки і оборони та відмежувати його від інших правових механізмів у сфері публічних фінансів.

Стан дослідження проблеми. Окремі проблемні питання, присвячені здійсненню фінансового контролю в різних сферах життєдіяльності держави і суспільства, досліджувались у наукових працях: М.Г. Белова, Д.С. Бірюкова, О.Д. Василика, О.М. Герасименко, Н.М. Коломийчука, С.І. Кондратова, О.М. Суходолі, С.С. Теленика. Втім, незважаючи на значний масив досліджень в роботах, як представлених, так і інших вчених, в науковій літературі досить поверхнево розкрито правовий механізм здійснення фінансового контролю за діяльністю сектору безпеки і оборони.

Саме тому метою статті є: встановити особливості правового механізму здійснення фінансового контролю за діяльністю сектору безпеки і оборони

Виклад основного матеріалу. Починаючи наукове дослідження відзначимо, будь-який правовий механізм, в тому числі й у рамках піднятої у статті проблематики, перебуває в органічному взаємозв'язку із загальнодержавною політикою у сфері національної безпеки і оборони. Політологічний енциклопедичний словник за редакцією Ю.С. Шемшученка та В.Д. Бабкіної дає наступне визначення поняття «політики»: організаційна, регулятивна і контрольна суспільна сфера, у межах якої здійснюється соціальна діяльність, спрямована головним чином на досягнення, утримання й реалізацію влади індивідами й соціальними групами задля здійснення власних запитів і потреб [1]. Тож, державна політика у сфері національної безпеки і оборони – це окремий, організований вектор діяльності держави в особі уповноважених органів влади, який спрямований, відповідно до статті 3 Закону України «Про національну безпеку», на забезпечення воєнної, зовнішньополітичної, державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, безпеки критичної інфраструктури, кібербезпеки України та на інші її напрями, а також захист: людини і громадянина – життя і гідності, конституційних прав і свобод, безпечних умов життєдіяльності людини; суспільства – його демократичних цінностей, добробуту та умов для сталого розвитку; держави – її конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності; території, навколишнього природного середовища – від надзвичайних ситуацій; української мови як державної; національної пам'яті Українського народу та культурної спадщини [2]. Крім того, відповідна політика має широку ідейну основу. Формування останньої ґрунтується на поєднанні правових, демократичних, міжнародних та інституційно-функціональних засад. Передусім законодавець закріплює пріоритет верховенства права, законності, підзвітності й прозорості, які

визначають правові межі діяльності суб'єктів сектору безпеки і оборони та унеможливають довільне застосування ними владних повноважень. Особливе значення має принцип демократичного цивільного контролю, відповідно до якого функціонування цього сектору та застосування сили мають перебувати під наглядом уповноважених цивільних інституцій і суспільства. Міжнародно-правовий складник державної політики виражається в обов'язковості дотримання норм міжнародного права, участі України в міжнародних заходах із підтримання миру й безпеки, а також у міждержавних системах і механізмах колективної безпеки. Це свідчить про те, що забезпечення національної безпеки розглядається не ізольовано, а у взаємозв'язку з міжнародною безпекою та співробітництвом, яке здійснюється відповідно до національних інтересів України. Інституційно-функціональний аспект полягає у визначенні сектору безпеки і оборони основним інструментом практичної реалізації державної політики у відповідних сферах. Тому його розвиток має охоплювати не лише організаційне та матеріально-технічне вдосконалення, а й підвищення спроможності суб'єктів сектору виконувати законодавчо визначені завдання та узгоджено реагувати на загрози національній безпеці [2].

Правовий механізм фінансового контролю виступає важливим фактором забезпечення проведення відповідного політичного курсу. Його функціональне призначення полягає у спрямуванні діяльності суб'єктів сектору безпеки і оборони на законне, цільове, раціональне та ефективне використання державних фінансових і матеріальних ресурсів під час виконання покладених на них завдань і функцій. Водночас, відповідний контроль не повинен паралізувати здійснення державної політики у сфері національної безпеки і оборони, або створювати надмірних перешкод для цього. Навпаки, це інструмент оперативного виявлення, корегування та профілактики відхилень у фінансовій складовій роботи даної галузі.

Наступна особливість полягає у процедурному характері правового механізму здійснення фінансового контролю за діяльністю сектору безпеки і оборони. Як пише у своїй дисертаційній роботі О.О. Середа, посилаючись на довідникові джерела, термін «процедура» запозичено із французької мови де використовувалось у значеннях «просування», «офіційно встановлений порядок», «послідовність здійснення якихось дій» [3, с.11-12]. У загальному україномовному аспекті, пише Н.В. Галіцина, процедура – це певна сукупність дій чи операцій, за допомогою яких реалізується той чи інший процес або етап, стадія, що виражає зміст відповідної технології [4, с.18].

Натомість, правова процедура, згідно позиції Д.С. Денисюка, – це нормативно регламентований порядок здійснення юридично значущої діяльності, спрямованої на забезпечення реалізації приписів матеріального права та відповідних матеріальних правовідносин, захист яких від порушень гарантується застосуванням передбачених законом правових санкцій [5, с.83]. Р.С. Алімов пише, що правова (юридична) процедура – це система правових відносин, що складаються у певній послідовності, направлених на досягнення правового результату, який може виражатися у формуванні юридичних норм, утворенні або припиненні певних правовідносин (головних для процедури), запобігання правопорушенням, також в інших, правових наслідках [6, с.20]. А.Ю. Осадчий доходить в рамках своїх досліджень до висновку, що юридичні процедури варто розглядати як визначений правом порядок діяльності спрямованої на досягнення юридичного результату. Реалізація приписів правових норм, що передбачає здійснення триваючих у часі юридичних дій, відбувається у процедурній формі [7, с.105].

У сфері публічного управління застосовується термін «адміністративна процедура», який Законом України «Про адміністративну процедуру» розкрито, як визначений законодавством порядок вирішення адміністративної справи, тобто, справи, що стосується публічно-правових відносин щодо забезпечення реалізації права, свободи чи законного інтересу особи та/або виконання нею визначених законом обов'язків, захисту її права, свободи чи законного інтересу, розгляд якої здійснюється адміністративним органом [8]. Таким чином, правова процедура – це сукупність послідовно здійснюваних дій та операцій призначених для досягнення заздалегідь визначеного, юридично значимого результату у вигляді зміни, припинення, породження нових суспільно-правових відносин, виконання владних повноважень, реалізації індивідуальних прав та обов'язків тощо. Відповідна діяльність обмежена чіткою логікою: виникнення правових підстав для контролю, проведення контрольних дій, отримання й оцінювання інформації, встановлення результатів та застосування передбачених правом заходів реагування. Задовільнити дану логіку можливо лише у послідовній, структурованій динаміці дій, заходів та операцій.

Третя особливість виражена у плановості фінансового контролю. Як органічна частини державної політики у сфері національної безпеки і оборони, відповідна перевірочна діяльність та її важлива

роль ураховуються в рамках планування дій із регулювання досліджуваного сектору. Згідно до Розділу V Закону України «Про національну безпеку України» метою планування у сферах національної безпеки і оборони є забезпечення реалізації державної політики у цих сферах шляхом розроблення стратегій, концепцій, програм, планів розвитку органів сектору безпеки і оборони, управління ресурсами та ефективного їх розподілу. Планування поділяється на довгострокове (понад п'ять років), середньострокове (до п'яти років) та короткострокове (до трьох років). Документами довгострокового планування є Стратегія національної безпеки України, Стратегія воєнної безпеки України, Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України, Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України, Стратегія кібербезпеки України, Стратегія інтегрованого управління державним кордоном України, Національна розвідувальна програма. Документами середньострокового планування є інші стратегічні документи, програми щодо розвитку складових сектору безпеки і оборони, зокрема оснащення їх сучасним озброєнням і військовою технікою, створення необхідних запасів матеріально-технічних засобів та необхідних для цього потужностей оборонно-промислового комплексу, реалізація інших заходів з посилення обороноздатності держави. Короткострокове планування передбачає щорічне розроблення планів утримання та розвитку (діяльності) складових сектору безпеки і оборони, основних показників здійснення закупівель товарів, робіт і послуг оборонного призначення за закритими закупівлями (на трирічний період), у яких визначаються завдання щодо реалізації документів довгострокового і середньострокового планування [2].

Фінансовий контроль на сьогоднішній день ураховується в більшості документів планового характеру. Наприклад, у Стратегії національної безпеки України зауважується, що для використання коштів платників податків у Державному бюджеті України передбачено видатки для сектору безпеки і оборони, які розглядаються Радою національної безпеки і оборони. Україна, в свою чергу, має забезпечити посилення фінансової стійкості, ефективне використання бюджетних коштів, міжнародної допомоги, а також коштів з інших джерел, не заборонених законодавством, які залучатимуться для гарантування національної безпеки України, шляхом підвищення прозорості та впровадження сучасного фінансового менеджменту, зокрема, проведення контролю [9].

Схожі положення містяться в Стратегії воєнної безпеки України. Документом передбачено: задоволення потреб всеохоплюючої оборони України передбачає адаптивне до змін безпекового середовища та збалансоване з можливостями держави використання людського капіталу, інформаційних, матеріальних, фінансових ресурсів України, їх підсилення ресурсами держав-партнерів. Водночас, фінансовий ресурс на потреби Збройних Сил України та інших складових сил оборони визначатиметься з використанням сучасних методів оборонного планування та управління оборонними ресурсами і з урахуванням можливостей державного бюджету для забезпечення належного утримання існуючих та реалізації пріоритетних проектів розвитку перспективних оборонних спроможностей [10].

Отже, плановість – це важлива самостійна особливість фінансового контролю за діяльністю сектору безпеки і оборони України. Її зміст полягає в тому, що контроль не епізодичний, а системний і постійний. Він органічно інтегрований в систему стратегічного, середньострокового та короткострокового планування у сфері національної безпеки і оборони. Визначення обсягів необхідних фінансових ресурсів на потреби відповідних військових формувань, правоохоронних органів та інших організацій, установ і підприємств в обов'язковому порядку супроводжується формуванням стратегії постійної перевірки їх цільового та законного використання.

Четвертою особливістю можна виділити дуалістичний характер фінансового контролю, реалізація якого відбувається у балансі прозорості та секретності. Загально, контроль реалізується публічно, що є його базовою вимогою. Він знаходить вираження у чітких, нормативно-визначених, відкритих для суспільства та держави інструментах владного впливу та регулювання, однак, відповідна вимога у сфері національної безпеки і оборони не є абсолютною. Справа в тому, що фінансування відповідного сектору може, здійснюватися таємно з метою забезпечення конфіденційності проектів та заходів охорони та захисту суспільства і держави. З урахуванням цих особливостей повинен бути організований та проведений відповідний різновид контролю. Згідно статті 31 Бюджетного кодексу України (далі – БК) кодифікованого акту, Державний бюджет України має містити пояснення всіх видатків, за винятком видатків, пов'язаних з державною таємницею (таємних видатків). Таємні видатки, передбачені на діяльність органів державної влади, в інтересах національної безпеки включаються до Державного бюджету України без деталізації. Звіти про проведені таємні видатки попередньо розглядаються Комітетом Верховної Ради України з питань бюджету, комітетами Верховної Ради України, до предмета відання яких

належать питання законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності, питання боротьби з корупцією, питання національної безпеки і оборони. Звіти про проведені таємні видатки розглядаються Верховною Радою України на закритому пленарному засіданні [11].

Останньою особливістю варто виділити специфічну та унікальну структуру правового механізму фінансового контролю за діяльністю сектору безпеки і оборони України. Її складають численні та різноманітні елементи як суто правового, так і організаційного, інституційного, а також іншого характеру. Кожен з них самостійний за змістом та призначенням, але в сукупності вони формують єдину систему, взаємодоповнюють одне одного та сприяють законному розподілу і використанню бюджетних коштів у секторі безпеки і оборони України.

Висновки. Таким чином, підсумовуючи проведений аналіз можемо дійти до висновку, що правовий механізм здійснення фінансового контролю за діяльністю сектору безпеки і оборони є складною функціональною структурою, робота якої забезпечує трансформацію нормативних приписів у сфері фінансового контролю у фактичну, перевірочну діяльність уповноважених суб'єктів. Головними особливостями відповідного механізму визначено наступне: по-перше, він безпосередньо інтегрований у державну політику у сфері національної безпеки і оборони та виступає одним із засобів забезпечення її належної реалізації; по-друге, фінансовому контролю притаманний процедурний характер, оскільки його здійснення відбувається через нормативно визначену послідовність юридично значущих дій, операцій і заходів; по-третє, правовому механізму фінансового контролю притаманна плановість, що проявляється у включенні відповідної діяльності до системи довгострокового, середньострокового та короткострокового планування розвитку сектору безпеки і оборони, а також управління його ресурсами; по-четверте, реалізація фінансового контролю ґрунтується на специфічному поєднанні принципів прозорості та режиму обмеженого доступу до окремих відомостей, що зумовлено існуванням таємних бюджетних видатків; по-п'яте, механізму властива особлива внутрішня структура, яка охоплює правові, організаційні, інституційні та інші взаємопов'язані елементи.

Література:

1. Політологічний енциклопедичний словник. За ред. Ю.С. Шемшученка, В.Д. Бабкіна, В.П. Горбатенка. 2-вид., доп. і перероб. Київ: Генеза, 2004. 736 с.
2. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
3. Середа О.О. Правова процедура: теоретико-правові засади та практичні виміри: дис... канд. юрид. наук. : 12.00.01. Київ: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. 2008. 195 с.
4. Галіцина Н.В. Адміністративно-правові засади процедури створення та функціонування товариств з обмеженою відповідальністю в Україні: дис... канд. юрид. наук. : 12.00.07. Запоріжжя: Класичний приватний університет. 2010. 246 с.
5. Денисюк Д.С. Адміністративно-правові засади дозвільної діяльності ДАІ МВС України: дис... канд. юрид. наук. : 12.00.07. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ. 2010. 192 с.
6. Алімов Р.С. Процедури в адміністративному праві України: теорія і практика: дис... канд. юрид. наук. : 12.00.07. Донецьк: Донецький інститут внутрішніх справ. 2002. 164 с.
7. Осадчий А. Правові процедури у публічному адмініструванні. *Юридичний вісник*. 2021. № 6. С. 103-111.
8. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 №2073-XI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>
9. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 14.09.2020 №392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>
10. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України»: Указ Президента України від 25.03.2021 №121/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text>
11. Бюджетний кодекс України: від 08.07.2010 №2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

References:

1. Shemshuchenko Yu.S., Babkin V.D., Horbatenko V.P. (red.). (2004). *Politolohichni entsyklopedichniy slovnyk [Political Science Encyclopedic Dictionary]*. 2-vyd., dop. i pererob. Kyiv: Geneza, 736 p. [in Ukrainian].
2. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy: Zakon Ukrainy [On the National Security of Ukraine: Law of Ukraine] vid 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> [in Ukrainian].

3. Sereda, O.O. (2008). *Pravova protsedura: teoretyko-pravovi zasady ta praktychni vymiry* [Legal procedure: theoretical and legal principles and practical dimensions]: dys... kand. yuryd. nauk. : 12.00.01. Kyiv: Instytut derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho. 195 p. [in Ukrainian].
4. Halitsyna, N.V. (2010). *Administratyvno-pravovi zasady protsedury stvorennia ta funktsionuvannia tovarystv z obmezhenoiu vidpovidalnistiu v Ukraini* [Administrative and legal principles of the procedure for the creation and functioning of limited liability companies in Ukraine]: dys... kand. yuryd. nauk. : 12.00.07. Zaporizhzhia: Klasychnyi pryvatnyi universytet. 246 p. [in Ukrainian].
5. Denysiuk, D.S. (2010). *Administratyvno-pravovi zasady dozvilnoi diialnosti DAI MVS Ukrainy* [Administrative and legal principles of the permitting activities of the State Traffic Inspectorate of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]: dys... kand. yuryd. nauk. : 12.00.07. Kharkiv: Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav. 192 p. [in Ukrainian].
6. Alimov, R.S. (2002). *Protsedury v administrativnomu pravi Ukrainy: teoriia i praktyka* [Procedures in the administrative law of Ukraine: theory and practice]: dys... kand. yuryd. nauk. : 12.00.07. Donetsk: Donetskyyi instytut vnutrishnikh sprav. 164 p. [in Ukrainian].
7. Osadchyi, A. (2021). *Pravovi protsedury u publichnomu administruvanni* [Legal procedures in public administration]. *Yurydychnyi visnyk - Legal Bulletin*. № 6. pp. 103-111. [in Ukrainian].
8. Pro administrativnu protseduru: Zakon Ukrainy [On administrative procedure: Law of Ukraine] vid 17.02.2022 №2073-KhI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> [in Ukrainian].
9. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku «Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy»: Ukaz Prezydenta Ukrainy [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated September 14, 2020 “On the National Security Strategy of Ukraine”: Decree of the President of Ukraine] vid 14.09.2020 №392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> [in Ukrainian].
10. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 25 bereznia 2021 roku «Pro Stratehiiu voiennoi bezpeky Ukrainy»: Ukaz Prezydenta Ukrainy [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated March 25, 2021 “On the Military Security Strategy of Ukraine”: Decree of the President of Ukraine] vid 25.03.2021 №121/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text> [in Ukrainian].
11. Biudzhetni kodeks Ukrainy [Budget Code of Ukraine]: vid 08.07.2010 №2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> [in Ukrainian].